

Jedan

Hortens

Sve mi se vratilo. Silija Lengli. Silija Lengli stoji preda mnom, s rukama na kukovima i glavom u oblacima. I govori: „O, Hortens, kad budem starija...“ Svi njeni snovi počinjali su sa „kad budem starija...“ „Kad budem starija, Hortens, otići ću s Jamajke i preseliti se u Englesku.“ Tada joj je glas postao otmen, nosom je zaparala oblake – bar onoliko koliko je svojim okruglim ravnim nosom mogla – i stala da se njiše dok je zamišljala prizor. „Hortens, u Engleskoj ću imati veliku kuću sa zvoncetom na vratima i zvoniću – ding-dong, ding-dong. Zvoniću na vrata te kuće kad odem u Englesku. To će mi se desiti kad budem starija.“

Tada ništa nisam rekla. Samo sam klimnula glavom i rekla: „Svakako hoće, Silija Lengli, svakako hoće.“ Nisam se usuđivala da sanjam da ću jednog dana *ja* otići u Englesku. Da ću *ja* ploviti na ogromnom brodu i osetiti kako mi sunce ispočetka prži lice, a posle ga mazi. Ali eto me! Stojim pred vratima kuće u Londonu i zvonim. Pritiskam prstom da čujem ding-dong, ding-dong. O, Silija Lengli, gde su sad tvoje velike maštarije i nos u oblacima? Možeš li me videti? Možeš li me videti u Londonu? Udatu Hortens Roberts sa zlatnom burmom i venčanicom u koferu. Gospođu Džozef. Suprugu Gilberta Džozefa. Šta kažeš na to, Silija Lengli? U Engleskoj sam i zvonim na vrata jedne od najviših kuća koje sam ikad videla.

Međutim, kad sam pritisla dugme, nisam čula zvono. Nisam čula ding-dong, ding-dong. Pritisla sam opet, za slučaj da zvono ne radi. Kuća je, koliko sam videla, bila zapuštena. Doduše, zapuštena na otmen način. Bila sam sigurna da je tu nekada živeo lekar ili advokat ili možda prijatelj kraljevog prijatelja. Samo bi kuća nekog iz visokih krugova imala stubove na vratima. Kićene stubove s tanano izrađenim ukrasima. Okanca sa raznobojnim slikama kao u crkvi. Činjenica je da su neka nedostajala i da su zamenjena kartonom i belom trakom, ali ko zna kakvu su đavolsku rabotu napravile bombe gospodina Hitlera tokom rata? Ponovo sam pritisla zvonice i odmah mi je postalo jasno da niko neće otvoriti. Držala sam palac na njemu i naslonila uho na okno. Upalilo se svetlo i začuo se ženski glas: „U redu, u redu, dolazim! Samo malo.“

Odmakla sam se dva koraka, zaobilazeći gomilicu psećeg izmeta koja je počivala među nekim otpadom i lišćem. Zagladila sam kaput i skupila ga tamo gde mi je, nažalost, nedostajalo jedno dugme. Namestila sam šešir, da ne bih izgledala smešno ukoliko se opustio od vlage. Ispravila sam se.

Vrata mi je otvorila Engleskinja. Plavokosa Engleskinja rumenih obraza i toliko plavih očiju da su osvetlile čitavu ulicu. Pogledala me je u oči, blago otvorila usne i rekla: „Da?“

„Je li ovo kuća gospodina Gilberta Džozefa?“

„Molim?“

„Gilbert Džozef?“, rekoh nešto sporije.

„O, Gilbert. Ko ste vi?“ Gilbertovo ime izgovorila je tako čudno da sam načas pomislila da će me primiti pogrešan čovek.

„Gospodin Gilbert Džozef je moj muž – ja sam mu žena.“

Žena je delovala i zbunjeno i zadovoljno u isto vreme. Digla je glavu i pogledala unazad. Onda se vratila meni i rekla: „Zar te nije sačekao?“

„Nisam videla Gilberta“, rekoh joj. Zatim sam upitala: „Ali ovo je možebiti njegovo prebivalište?“

Na to Engleskinja reče: „Šta?“ Namrštila se i preko ramena mi pogledala kofer, koji je stajao uz ivičnjak, tamo gde ga je spustio taksista. „Je li ono tvoje?“, upitala je.

„Jeste.“

„Velik je kao ostrvo Vajt. Kako si ga donela dovde?“ Zasmejala se – nežan kikut leteo joj je oko očiju i usana.

I ja sam se nasmejala, da ona ne bi stekla utisak da ne znam na šta misli kad govori o „belom ostrvu“*. Rekla sam: „Došla sam taksijem, a taksista me je uverio da je ovo tačna adresa. Je li ovo kuća Gilberta Džozefa?“

Žena nije odmah odgovorila. „Sačekaj. Videću da li je u svojoj sobi.“ Onda mi je zatvorila vrata pred nosom.

Upitala sam se kako osoba visoka samo metar i sedamdeset (metar i sedamdeset tri ako stanem na svoje venčane štikle) – kako takva osoba može da se popne na vrh tako visoke kuće? Pali su mi na pamet jedino konopci i koturače. Konopci i koturače da me podignu. Na Jamajci smo imali stepenice. Čak su i naše jednospratnice imale jedne stepenice za penjanje na verandu i druge za kuhinju. I u koledžu su stepenice vodile do učeničkih spavaonica na dva odvojena sprata. Veoma sam se često sretala sa stepenicama. Međutim, kad bih pogledala tu visoku, visoku kuću, mogla sam da zamislim jedino konopce i koturače. Očigledno sam predugo bila na brodu.

Gilbert Džozef mi je u zadnjem pismu obećao da će me dočekati u luci kad moj brod stigne u Englesku. Napisao je dve strane uputstava kako da ga nađem. „Biću tamo“, napisao je. „Videćeš kako ti mašem od radosti što moja mlada žena najzad dolazi u Englesku. Skakaću i dozivaću te s čežnjom u glasu.“ Palo mi je na pamet da mi je Gilbert, pošto se nismo videli šest meseci, zaboravio lice. Svoju mladu ženu mogao bi da prepozna samo kao namrštenu ženu koja osramočeno pilji u budalu što skače i maše, a za koju se udala.

* Ime ostrva Vajt (*Wight*) istozvučno je s engleskom rečju za 'belo' (*white*). (Prim. prev.)

Ali to nije bilo važno – nije došao. Nije bilo nikoga ko bi odgovarao njegovom opisu. Skakali su i mahali jedino Jamajkanci koji su došli brodom. Žene koje su drhtale u najboljoj nedeljnoj odeći – u pamučnim haljinama s mašnjama i čipkom; šeširi i bele rukavice drečali su im spram sivila noći. Muškarci u odelima, s leptir-mašnjama i lepim šeširima. Skakali su i mahali. Skakali i mahali ljudima koji su došli da ih sačekaju. Crnim ljudima u tamnim, ofucanim kaputima i sa štrikanim šalovima. Koji su se stiskali od hladnoće. Koji su škiljili i naprezali se da vide torbu ili frizuru ili cipele ili glas ili lice koje poznaju. Koji su delovali uplašeno – previše razrogačenih očiju – dok su preglédali prtljag donet preko okeana, koji je sada morao da se prenese kroz londonske ulice. Koji su uzbuđenu rodbinu pozdravljali istim rečima: „Jeste doneli guavu i rum – ima li malo slatkog krompira u toj torbi?“

Kad sam kročila na englesko tlo, prišla mi je jedna Engleskinja. Bila je bez daha. Zaduvana i rumena. Povukla me je tako snažno da mi je jedno dugme s kaputa odletelo brzinom metka. „Jesi li ti Šugar?“, upitala me je. Ja sam još pokušavala da uočim dugme ne bih li ga posle uzela, jer sam taj kaput skupo platila. Međutim, ta Engleskinja mi se unela u lice i nestrpljivo ponovila: „Jesi li ti Šugar?“

Uspravih se i rekoh: „Ne, ja sam Hortens.“

Frknula je kao da je to obaveštenje na neki način nervira. Duboko je udahnula i rekla: „Jesi li videla Šugar? Jedna je od vas. Dolazi da bude moja dadilja, a ja sam malo zakasnila. Sigurno je poznaješ. Šugar. Šugar?“

Mislila sam da treba da kažem „Šugar“ s onim beskrajno dugim samoglasnicima. Vrlo engleski. Šugaaaar. Učtivo sam joj rekla: „Ne, žao mi je, ne poznajem...“

Međutim, odmahнула je glavom i rekla „Oh“ pre no što sam i stigla da razvučem ijedan samoglasnik. Engleskinja je pojurila među narod i okrenula drugu ženu tako brzo da je ta pridošlica

s Jamajke, kojoj je nepoznata osoba pred nosom najednom počela da viče „Šugaaar, Šugaaar“, iznenada glasno vrisnula.

Gilberta sam čekala dva sata. Dva sata sam gledala ljude kako se grle s izgubljenom rodbinom i prijateljima. Kako se smeju i brišu suze maramicama. Kako se prepiru ko će kuda. Muškarci su, uz dahtanje i znoj, dizali kofere na pleća. Žene su se petljale sa šeširima i navlačile rukavice. Svi su odlazili u hladnu tamnu noć kroz kapiju koja je ličila na otvorena usta. Kad se gužva razredila, potražila sam dugme na zemlji. Međutim, nisam mogla da nađem ništa tako sitno pod slabom svetlošću.

Jedan belac je radio, gurao je kolica – čas prazna, čas puna. Usput je zviždukao neku pesmu od koje je klimao glavom. Pomislila sam: Ovaj belac možda zna kako da stignem kuda treba. Privukla sam mu pažnju tako što sam digla ruku. „Oprostite, gospodine, moram da stignem u Ulicu Nevern. Da li možete znate gde je?“

Taj belac počeo se po glavi i pročačkao levu nozdrvu pre no što je rekao: „Ne mogu čak do tamo da te odbacim na kolicima, dušo.“ Pomislila sam da sam bila nejasna, inače taj beli radnik ne bi pomislio da bih toliko glupavo očekivala da me, na svojim kolicima s dva točka, proveze ulicama Londona. Zar treba da mu se držim za leđa i obuhvatim ga nogama oko struka? „Treba da uzmeš taksi“, kazao mi je kad je prestao da se smeje sopstvenoj šali.

Zagledala sam mu se u lice i rekla: „Hvala. Da li biste bili tako ljubazni da mi pokažete mesto gde bih mogla naći takvo vozilo?“

Belac je delovao zbunjen. „Šta reče, dušo?“, kazao je kao da govorim na stranom jeziku.

Vozaču taksija sam morala nekoliko puta da izgovaram adresu pre no što me je shvatio. „Moram da stignem do Ulice Nevern broj dvadeset jedan, u kvartu SW pet. Ulica Nevern dvadeset jedan. U-I-I-C-A N-E-V-E-R-N.“ Zaista sam se potrudila oko izgovora. Izgovora koji me je učinio pobednicom odeljenjskog

takmičenja u izgovoru na časovima engleskog kod gospođice Stjuart. Za recitovanje *Ode slavuju* dobila sam posebnu zvezdicu i čast da čitavu nedelju dana zvoncetom oglašavam početak i kraj časova.

No taj taksista me i dalje nije razumeo. „Ne, izvini, dušo. Imaš li to napisano, možda? Na papiru? Imaš li to na papiru?“ Pokazala sam mu muževljevo pismo, na kome je jasno pisala adresa. „O, Ulica Nevern – dvadeset jedan. Sad te razumem.“

Sijao je mesec. Ponekad bi ga zaklonili oblaci, ali je te noći sijao mesec – svetlost mu se izobličavala i rastakala dok mi je dah maglio prozor vozila. „Evo, tu si, dušo. Ulica Nevern dvadeset jedan“, reče taksista. „Samo idi i pozvoni. Jesi li čula za zvonca i zvekire? Ima li ih tamo odakle dolaziš? Samo pozvoni na zvonce i neko će doći.“ Ostavio mi je kofer pored kolovoza. „Sigurno će ti neko iz kuće pomoći oko ovoga, dušo. Samo pozvoni na zvonce.“ Poslednje reči je kazao sporo i prenaplašeno, što ja obično koristim kad učim malu decu. Pomislila sam da su zaposleni belci primorani da rade jer su ograničeni.

Nisam videla ono što je prošlo kroz vrata – prošlo je neverovatno brzo. Mogao je to biti krupan pas, sudeći po tome kako je skakao oko mene i prema meni. Tek kad sam čula „Hortens“ iz njegovih usta, shvatila sam da mi je to muž. „Hortens. Tu si! Najzad si tu, Hortens!“

Prekrstila sam ruke, sela na kofer i pogledala u stranu. Stao je ispred mene. Raširenih ruku, spreman da mu padnem u zagrljaj. „Nemoj ti meni ‘Hortens’, Gilberte Džozefe.“

Polako je spustio ruke i upitao: „Nisi srećna što me vidiš, Hortens?“

Doslovno sam citirala pismo. „Biću u luci da te dočekam. Skakaću i dozivaću te s čežnjom u glasu.“

„Kako si našla ovu kuću, Hortens?“ – samo je to rekao.

„Bez tvoje pomoći, Gilberte Džozefe, tako sam našla ovu kuću. Bez tvoje pomoći. Gde si bio? Zašto me nisi dočekao? Zašto nisi skakao i dozivao me s čežnjom u glasu?“

Počeo je bez daha: „Hortens, da ti objasnim. Došao sam u luku, ali broda nije bilo. Zato su mi rekli da se vratim kad brod dođe. Pa sam otišao kući i iskoristio priliku da sredim sve za tebe...“

Košulju nije bio lepo zakopčao. Jedna strana kragne uvukla mu se unutra. Dva dugmeta ostala su bez svojih rupa. Košulju je upasao u pantalone samo napred, a pozadi je visila kao nestošnom školarcu. Jedna pertla bila mu je razvezana. Izgledao je odrpano. Gde je čovek koga pamtim? Taj je bio elegantan: dvoredno odelo, razdeljak i ulje na kosi, čiste cipele, podsečeni nokti, uredni brkovi, tanak nos. Čovek koji je blebetao preda mnogom izgledao je mračno i grubo. Ali videla sam da to jeste Gilbert. Prepoznala sam ga po budalastom skakutanju dok je nudio izgovore.

„I upravo sam hteo da se vratim u luku, ali si ti došla. Pojavila si se na vratima. O, čoveče, kakvo iznenađenje! Hortens! Najzad si tu!“

Tada sam primetila da nas Engleskinja koja je otvorila vrata gleda sa vrha stepenica. Doviknula je: „Gilberte, mogu li da zatvorim vrata, molim te? Užasna je promaja.“

On joj je nehaljno viknuo: „Uskoro dolazimo.“

Zato sam mu šapnula: „Hajde, hoćeš da nas svi u Engleskoj vide?“

Kad sam ušla u predvorje, Engleskinja me je i dalje gledala. Promatrala me kao da nisam tu i da ne vidim kako pilji. Klimnula sam joj glavom i rekla: „Hvala vam na svojoj pomoći u nalaženju muža. Nadam se da vam nisam izazvala preveliku neprijatnost.“ Nadala sam se da će je direktno obraćanje naterati da skrene pogled i ode da se bavi svojim poslovima. Međutim, to se nije desilo. Jednostavno je slegla ramenima i nastavila da me gleda. Čula sam Gilberta kako vuče kofer. Obe smo stajale i slušale ga kako hukće i brekće kao pokvarena parna lokomotiva.

Onda je protrčao kroz vrata i kazao: „Hortens, šta nosiš u koferu – majku?“

Pošto nas je Engleskinja gledala, nisam opsovala, nego se nasmešila i rekla: „U tom koferu nosim sve što mi treba, hvala na pitanju, Gilberte.“

„Znači, ponela si majku“, reče Gilbert. Prsao je u onaj svoj smeh koji sam pamtila – čudan frktav zvuk iz korena nosa, od koga bi mu zablistao zlatan zub. Još sam se smešila kad je on protrljao ruke i kazao: „Dakle, nadam se da si donela guavu i mango i rum i...“

„Nadam da u kuću nećeš uneti ništa što neprijatno miriše“, prekide nas Engleskinja.

Od pitanja mi je nestao osmeh s lica. Okrenula sam joj se i kazala: „Donela sam samo ono što...“

Međutim, Gilbert me je uhvatio za lakat. „Hajde, Hortens“, reče kao da žena nije izustila ni reč. „Hajde da ti pokažem kuću.“

Popela sam se za njim uz prvo stepenište i začula ženu: „Šta ćeš s koferom, Gilberte? Ne možeš ga ovde ostaviti.“

Gilbert pogleda preko mog ramena i kroz osmeh odgovori: „Ne brini, Kvini. Uskoro dolazim, aha.“

Morala sam da se uhvatim za rukohvat da bih se popela. Bio je gotovo mrkli mrak. Gorela je samo jedna sijalica, tako slaba da se nije znalo da li otpušta ili pak usisava svetlost. Na svakom zaokretu bilo je još strmih stepenika, koji su preda mnom izgledali kao prazna polica za knjige. Čeznula sam za onim konopcima i koturačama. Povremeno sam pipala kao slepa, nemajući ništa da me vodi izuzev zvuka Gilbertovih koraka. „Hortens, još malo“, doviknuo je kao Mojsije s vrha planine. Srce mi je već lupalo kad smo stigli do vrata gde je Gilbert zastao i široko se nasmešio. „Eto nas.“

„Koliko stepenica! Zar nisi mogao naći stan s manje stepenica?“

Ušli smo u sobu. Gilbert je požurio da pokrije nenamešten krevet. I dalje topao, sigurna sam. Bilo mi je jasno da je tek ustao. Namirisala sam gas. Gilbert je mahnuo oko sebe kao da mi pokazuje predivan vidik. „Ovo je soba“, reče.

Videla sam samo tamnosmeđe zidove. Polomljenu stolicu kojoj je pod kraću nogu podmetnuta Biblija. Prozor s pocepanom zavesom i Gilbertovo odelo – dvoredno – okačeno na prečku na zidu.

„Pa“, rekoh, „onda mi pokaži i ostalo, Gilberte.“ On se samo zapiljio u mene. „Pokaži mi ostalo, aha. Umorna sam od dugog puta.“ Počešao se po glavi. „Ostale sobe, Gilberte. One koje si toliko marljivo sređivao da si zaboravio da dođeš u luku.“

Gilbert je progovorio toliko tiho da sam ga jedva čula. „Ovo je sve.“

„Molim?“, rekoh.

„Ovo je sve, Hortens. Ovo je soba u kojoj stanujem.“

Do jednog zida stigla sam u tri koraka. Do drugog u četiri. U uglu je bila sudopera, a nad njom je iz zida štrčala zarđala slavina. Stešnjeni uz krevet stajali su sto i dve stolice – jedna polomljenog naslona. Na fotelji su bili zembilj, gornji deo pidžame i čajnik. U plavom plamenu kamina šištao je gas.

„Samo ovo?“ Morala sam da sednem na krevet. Noge su me izdale. Kad sam se sručila, nisam odskočila. „Samo ovo? Ovako živiš? Samo ovo?“

„Da, ovo.“ Ponovo je raširio ruke kao da smo u palati.

„Samo ovo? Samo ovo? Doveo si me čak ovamo samo radi ovoga?“

Cokćući je udahnuo kroz zube i ljutito me pogledao. „Šta očekuješ, ženo? Da, samo ovo! Šta očekuješ? Svi ovako žive. Bio je rat. Kuće bombardovane. Znam mnogo ljudi koji žive i gore. Šta želiš? Trebalo je da ostaneš s mamom ako si htela lepše. Ovde je bio rat. Svi ovako žive.“

Gledao me je odozgo, a grudni koš u aljkavo zakopčanoj košulji širio mu se i skupljao. Tepih se na jednom mestu u sredini izlizao, a na njemu je ležalo parče hleba. Ponovo je coknuo i izašao iz sobe. Čula sam ga kako trupka niz stepenice. Ostavio me je samu.

Ostavio me je samu da gledam samo ovo.